

DEN DEMOKRATISKE SAMTALE LEVER BEDST INDEN FOR HJEMMETS FIRE VÆGGE

Forskere, journalister og politikere har siden internettets gennembrud i starten af halvfemserne haft store forventninger til internettets potentiale for at skabe et rum for den demokratiske samtale. Mange debattører har især set sig varme på sociale medier som stedet, hvor den politiske diskussion kunne flyde frit. Men der er en del som tyder på, at potentialet stadig er uforløst. Min ph.d.-afhandling viser, at internettet er ikke der, hvor de fleste danskere diskuterer verdenens gang. Det foregår tværtimod ”offline” i samtaler med andre ansigt-til-ansigt eller over telefonen. Den afgørende forskel er, at fysiske samtaler med andre, typisk i hjemmet, tilbyder en tryggere social kontekst end internettet og sociale medier.

Ph.d.-afhandlingen med titlen ”A Public Conversation in Private Settings” undersøger danskernes engagement med nyheder via både kvantitative og kvalitative metoder. Kernebudskabet fra afhandlingen er, at selvom danskerne kombinerer både nye (fx hjemmesider, sociale medier) og gamle medier (TV, radio, aviser) til at følge med i nyhedsstrømmen, så har vi i langt mindre grad taget nye medier til os, når det handler om at diskutere nyheder med andre. Her foretrækker vi den gode gammeldags samtale i hinandens fysiske selskab.

Vi vil hellere bare snakke om det

I en spørgeskemaundersøgelse foretaget i 2014 med 1112 repræsentativt udvalgt danskere spurgte til, i hvilke kontekster man havde snakket om politiske nyheder med andre i den foregående uge. Af dem som svarede at de havde diskuteret nyheder (ca. halvdelen af de adspurgte), svarede hele 90 % af de havde snakket med andre ansigt-til-ansigt, over telefonen, eller gennem personlige beskeder (fx SMS, e-mail). Kun ca. 25 % havde kommenteret eller ”synes godt om” indhold på sociale medier og kun ca. 17 % havde delt indhold selv på sociale medier. Kun de færreste danskere (omtrent 3 %) havde skrevet kommentarer på hjemmesider (fx web fora og nyhedssider), og mindre end halvanden procent havde skrevet deciderede læserbreve eller kronikker til aviser eller magasiner. Det er i overvejende grad i sociale sammenhænge i den fysiske verden at danskerne bidrager til diskussionen af nyheder, og derved til den demokratiske samtale i vores samfund. Selvom langt de fleste danskere nu benytter sig af sociale medier på ugentligt basis, så er det altså de færreste som deler eller videresender politisk indhold gennem disse kanaler. Vi foretrækker bare at snakke om det i personlige samtaler med andre.

En opdeling af spørgsmålene i to kategorier, en omhandlende deling af nyheder på internettet og en omhandlende deling af nyheder via ”offline” kanaler, afslører to grupperinger. I tabellen nedenfor kan man se hvor mange af spørgeskemadeltagerne, som udelukkende vender politik med andre i ”offline” sammenhænge (*Conversationalists*), hvor mange som både deler nyheder på internettet og igennem samtaler (*Mixed Sharers*) og hvor mange som kun deler på internettet (*Net-debaters*). Den suverænt største gruppe er *Conversationalists* med næsten 70 % af dem som har delt nyheder om politik den foregående uge. Som kontrast er det mindre en 10 % som udelukkende deler nyheder gennem sociale medier og andre fora på internettet (*Net-debaters*).

	<i>Conversationalists</i> (68,9 %)	<i>Mixed Sharers</i> (21,4 %)	<i>Net-debaters</i> (9,7 %)
Delt nyheder i samtaler med andre	+	+	-
Delt nyheder på internettet	-	+	+

Kun dem som har svaret positivt til at havde delt nyheder om politik den foregående uge er inkluderet (n = 529)
Kilde: Spørgeskemaundersøgelse udarbejdet af Klaus Bruhn Jensen og Rasmus Helles for Kulturstyrelsen i 2014.

På tværs af køn, alders- og uddannelsesgrupper er *Conversationalists* den største gruppe. De unge mellem 18 og 30 år er overrepræsenteret i forhold til andre aldersgrupper i *Mixed Sharers*, hvilket skyldes at unge generelt er mere aktive på sociale medier end ældre generationer. Der er ikke nævneværdige forskelle mellem køn eller uddannelsesgrupper. Danskerne foretrækker simpelthen at snakke om politik i sociale rum, hvor vi enten er fysisk til stede sammen eller kun adskilt af et telefonrør.

For at udforske hvad som skyldes disse forskelle, inkluderer afhandlingen 18 enkeltstående forskningsinterviews med danskere fra vidt forskellige sociale og geografiske lag i samfundet. Den kvalitative analyse af interviewdata supplerer derved den kvantitative spørgeskemaundersøgelse.

Sociale medier er som en alt for stor familiefest, der aldrig slutter

Forskningsinterviewene viser, at den trygge sociale kontekst er afgørende for hvor og hvornår vi ønsker at diskutere sensitive emner, som for eksempel politik, med andre. Den trygge sociale kontekst kan som minimum opdeles i minimum fire kerneområder: intimitet, flygtighed, rækkevidde, og tillid.

Intimitet. Det at kunne aflæse den andens kropssprog og mimik i samtalen spiller en vigtig rolle, for hvad vi har lyst til at snakke om. Interviewdeltagerne fremhævede på forskellig vis vigtigheden af

intimitet. På sociale medier har man kun adgang til det som folk har skrevet og ikke hvad de mente med det de skrev, selvom diverse humørikoner er blevet populære netop for at give teksten et mere eksplicit budskab (fx dette er ment ironisk). Andre mente dog, at de bedre kan udtrykke sig som de har lyst til på internettet, da det fysiske møde virker intimiderende snarere end intimitetsskabende. ”Man kan sidde og gemme sig bag en skærm” som én ung mand udtrykker det.

Flygtighed. Mange ønsker ikke at dele kontroversielt indhold på sociale medier i særdeleshed og på internettet generelt, fordi det er uklart i hvor lang tid dette indhold er tilgængeligt. Flere interviewpersoner udtrykker ubehag ved at indhold de har lagt på sociale medier potentielt set er tilgængelig for fremmede mange år ud i fremtiden. I kontrast forsvinder de ord, vi siger til andre ansigt-til-ansigt eller over telefonen i samme øjeblik, de er blevet formuleret (med mindre nogen optager dem selvfølgelig). Der er altså ikke noget arkiv, hvor man kan genfinde det, du sagde til din mor i går. Det betyder, at folk kan tale mere frit fra leveren i offline situationer i stedet for at tænke på, hvem kan få adgang til samtalen på et senere tidspunkt (såsom arbejdsgivere, svigermor, eller ens egne børn).

Rækkevidde. Det er også vigtigt for en del deltagere, hvem der kan lytte med på samtalen. Sociale medier åbner op for at vi kan kommunikerer med stort set hvem som helst, hvornår det skal være. Bagsiden ved medaljen er dog, at det kan være svært at afgrænse hvem som er tilhørere til meningsudvekslingen. På sociale medier som Facebook har vi tit et sammensurium af sociale relationer fra gamle venner fra folkeskolen, tidligere og nuværende kollegaer, samt familiemedlemmer i først, anden, tredje, osv. led. Udover at der er usikkert hvor lang indholdet er tilgængeligt online, så er ofte også uklart hvem som umiddelbart er inden for rækkevidde. Det afholder flere deltagere fra at dele kontroversielt indhold online. Som én siger ”det er lidt som at hænge sit beskidte tøj til tørre” når man udstiller sine politiske holdninger på sociale medier.

Tillid. Sidst men ikke mindst er de sociale bånd vigtige for at forstå, hvornår vi diskutere politik. En del international forskning har vist af folk er mere tilbageholdende med at udtrykke sig, hvis de føler de tilstedeværende er uenig med deres holdning. Afhandlingen finder tværtimod, at deltagerne er mere end villige til at diskutere og være uenige med andre, så længe de føler, at den anden respekterer deres mening og input. For de flestes vedkommende er det gode venner, kollegaer og nær familie som udgør de tætte sociale relationer med gensidig tillid. Det er derfor ikke direkte et spørgsmål om offline/online kontekster. Flere interviewpersoner vil eksempelvis ikke diskutere politik til familiefesten, da det er en upassende situation, hvor der nemt opstår konflikt og bitterhed snarere end gensidig meningsudveksling. Respekten – mere end politisk enighed – er et vigtigt element for deltagerne.

Uden engagerede venner mister vi selv motivationen

Afhandlingen kommer også med et bud på en af hovedårsagerne til om folk engagerer sig i nyhederne eller lukker helt af for politiske spørgsmål. Vores sociale netværk spiller en stor rolle for om vi engagerer sig i nyheder. Folk som har et netværk af politisk interesserede bliver eksponeret for nyheder i sociale kontekster. De får skubbet nyheder i deres retning (fx på Facebook), og føler sig måske forpligtet til at holde sig opdateret så de kan komme med relevante input til samtalen. I modsætning er folk uden politisk engagerede venner og familie nødt til selv at opsøge nyheder og information. De mangler samtidig et socialt rum for at diskutere aktuelle historier og fortolke hvad de betyder i et samfundsmæssigt perspektiv.

Skellet mellem dem der følger meget med og dem som følger med i mindre grad sandsynligvis vil vokse i de kommende år. Sociale medier er i kraftig vækst som kilder til nyheder blandt unge og ældre. For dem som har venner, der videresender og diskuterer politiske emner, er dette en vigtig måde at følge med i den demokratiske samtale. Samtidig bliver dem uden politisk interesserede bekendte ikke eksponeret for den slags information, når de går på sociale medier. De er også mindre tilbøjelige til selv at opsøge nyheder andetsteds (fx i TV eller på nyhedshjemmesider). Med sociale og mobile medier spiller vores individuelle sociale netværk således en stor rolle for hvad vi interesserer os for og snakker om med andre.

Men selvom sociale medier giver os nye muligheder for at udtrykke os i sociale sammenhænge, så er det for de flestes vedkommende fortsat i det trygge sociale rum inden for hjemmets fire vægge, at vi engagerer sig i den demokratiske samtale om vores samfunds velbefindende og fremtid. Kort sagt så vil vi gerne udtrykke os på *offentlig vis* om vigtige emner, men vi ønsker ikke at optræde på en *offentlig scene* offline eller online med vores meninger og ytringer.